

Az unalomról – biblikusan

Az unalom magyar fogalomköre

Az unalom olyan kellemetlen lelkiállapot, amely akkor jelentkezik, amikor a bennünket érő ingereket szubjektíve monotonnak minősítjük. Ezek az egyhangúnak ítélt hatások nem képesek megragadni érdeklődésünket, figyelmünket, így hát unalmasaknak, fokozottabb formában pedig már nehezen elviselhetőeknek érezzük őket.¹

Mielőtt azonban annak vizsgálatába kezdenénk, hogy az unalom érzete miként és esetleg milyen teológiai tartalommal jelentkezik a Bibliában, hasznos tisztáznunk, hogy anyanyelvünk, tehát nyelvi gondolkozásunk és fogalmaink miképpen ragadják meg ezt a lelkiállapotot. Ugyanis minden nyelv(család) sajátos gondolkodásmódot képvisel. Amikor azonban saját nyelvünkre fordítunk egy idegen – a mi esetünkben a bibliai óhéber vagy a koiné görög szöveget –, elkerülhetetlenül a magunk nyelvi gondolkodásmódját tükröző fogalmakkal kell visszaadnunk az eredeti közlést, és egy-egy kifejezés esetében az is előfordulhat, hogy az eredetivel azonosnak mutatkozó fogalmunk csak hozzávetőlegesen fedí az idegen szó jelentéstartalmát. Anélkül, hogy részletekbe bocsátkoznánk, hadd lássunk erre egyetlen példát!

A hit, illetve bizalom fogalmának egyik héber igegyöke az *'ámén*. Ez a gyök *szilárdság*, a *tartósság*, *megbízhatóság* és *biztonság* jelentéseket hordozza. A görög hitfogalom, a *πιστις* közel áll ehhez, ugyanis a szócsalád, ahova tartozik, olyan gyökökből nőtt ki (*peith-*, *pith-*, *pisz-t-*), amelyek a héberhez hasonló jelentés-

1 Vö. un, unalmas, unalom, unatkozik szócikkek, in Juhász József – Szőke István – O. Nagy Gábor – Kovalovszky Miklós: *Magyar értelmező kéziszótár*, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972, 1429.

sel bírnak.² A magyar hitfogalom elsősorban a *hívséget*, *hűséget* emeli ki, sőt ugyanezeknek gyökéből képződött a hamis, téves hitet jelölő *hiedelem* szavunk is. Tehát míg a héber (és görög) fogalom a hit tárgyának megbízhatóságát emeli ki, addig a magyar inkább a hit tárgyára irányuló emberi viszonyulást helyezi előtérbe. Más szóval: a héber (és görög) fogalom Isten megbízhatóságát, hitelességét fejezi ki, a magyar pedig azt a szubjektív bizalmat, amellyel az ember hitelre méltónak és megbízhatónak tartja Istent.

Ha utánanézzünk, hogy milyen szavaink tartoznak az *un*-gyökből képezett magyar szócsaládba, az „un” címszó alatt olyan derivátumokat olvashatunk, amelyeket etimológiai szótár nélkül is kapásból fel tudunk sorolni: *unni*, *untatni*, *unás*, *untatás*, *unalom* stb. De ha eddig nem foglalkoztunk különösképpen az unalom szó etimológiájával, talán meglepődünk, amikor azt vesszük észre, hogy ugyanehhez a szócsaládhoz tartoznak az *undok*, *undokság*, *undor*, továbbá a régies *undokolni*, illetve *undorogni* és *undorodni* származékszavaink is. A történeti-etimológiai vizsgálódás eredményei igazítanak el abban is, hogy a gyakorítóképzős *undokolni* ige eredeti értelme ez volt: „megun, unogat valamit”.³ Így világosodik meg előttünk, hogy a gyakorítóképzős, tehát ismételt történést kifejező származékszó utóbb a megunás fokozott formájának igéjévé lett. Azaz: ami monoton és unos-unaltan ismétlődik, az előbb-utóbb megundorodást, csömört válthat ki belőlünk.

Az unalom bibliai fogalma

Ha biblikus szókönyvekben vagy lexikonokban próbálunk eligazítást találni az unalom fogalmát illetően, hiába is keresgélünk utána: a Biblia tudósai nem tekintették említésre méltónak, ugyanis tényleg nem tartozik a lényeges teológiai fogalmak közé. Így nincs más módunk a kérdéskör tisztázására, mint az, hogy emlékezetből vagy konkordancia segítségével kikeressük azokat az igehelyeket, ahol előfordul a fogalom valamelyik szóalakja. Ezt követően annak nézünk utána, hogy milyen kifejezés áll az eredeti szövegben, majd pedig a szótárak segítségével támaszkodunk, hogy világossá váljék előttünk az eredeti szó lehető legteljesebb jelentésköre. A jelentéskör és a különféle jelentések elő-

- 2 Vö. 'ámén, 'muná, in Gesenius, Wilhelm – Buhl – Frants: *Hebräisches und Aramäisches Handwörterbuch über das Alte testament*, 17. Auflage, Springer-Verlag, Berlin – Göttingen – Heidelberg, 1962, 47, illetve 48–49; Bultmann, Rudolf: *peithó*, valamint *πιστεῖόν*, in Kittel, G. – Friedrich, G. (Hg.): *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, Band 6, W. Kohlhammer GmbH, Stuttgart, 1959, 1 skk, illetve 175 skk.
- 3 Lásd *un*, *undok*, *undorodik*, in Benkő Loránd – Kubinyi László – Papp László (szerk.): *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára*, 3 kötet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1976, 1031–1032.

fordulásának ismeretében pedig az kezd kibontakozni előttünk, hogy az unalom kérdésköre bonyolultabb annál, mint amit feltételeztünk róla; és rádöbbenünk arra is, hogy figyelembe kell vennünk a fogalom értelmezésének és fordításának tényét. (Ennek is tulajdonítható, hogy a biblikus szókönyvek, amelyekből hiányzik az unalom tényleg nem jelentős bibliai fogalma, más szócikk alatt hivatkoznak olyan lokusokra, ahol a héber *unni*, *megunni* jelentés is hordozó ige fordul elő.⁴) Lássuk hát a bibliai unalom fogalmának héber és görög terminus technicusait!

A Héber Bibliában tulajdonképpen egyetlen ige gyök szolgál az unalom érzetének leírására: *qúc*.⁵ A héber aktív „igeragozás”⁶ egyszerű (vagy fő-) törzsében⁷ (neve: *qál*) ilyen alapjelentése van: *undorodni valamitől*; *unni*, *megcsömörleni*;⁸ mellékjelentése pedig *félni*.⁹ A mellékjelentés így változik a szintén aktív cselekvést kifejező és műveltető (kauzatív) „igeragozás” törzsében (neve: *hif’íl*): *félelemben*, *rémületbe*, *iszonyatba*, *borzalomba kergetni*.¹⁰ A *qúc* ige – egyetlen előfordulása kivételével, ahol jelen idejű melléknévi igenévként jelentkezik (participium activum;¹¹ lásd Iz 7,16: „Mert mielőtt a gyermek meg tudná vetni a rosszat, és a jót választani, elhagyott lesz az az ország, melynek két királyától *ret-*

4 Lásd pl. Vladár Gábor: utál, in Bartha Tibor (szerk.): *Keresztyén bibliai lexikon II.*, Kálvin János Kiadó, Budapest, 1995, 663.

5 Ezt a *qúc* igét római eggyessel szokták megjelölni, ugyanis létezik egy másik, ezzel homonim „II. *qúc*” ige is. (Ennek csupán egyetlen származékszava fordul elő a Héber Kánonban, a *qúc* főnév, éspedig *tövis* jelentéssel; lásd pl. Ter 3,18: „Teremjen az neked tövist és bogáncsot, és edd csak a föld növényeit!”) Lásd például Gesenius – Buhl, Frants, i. m. 709.

6 Az igeragozás szót azért tettem idézőjelek közé, mert a héber nyelv igeképzése nem azonos az indoeurópai nyelvek vagy pedig a magyar nyelv igeragozásával. Ugyanis a héber – és sémi nyelvcsalád többi tagja is – olyan *flektáló* (hajlító) nyelv, amelyre az ige képzés rendjén fokozottan jellemző a szó belsőben történő hangváltozás, az ún. *belső flektálás*. Ez azonban nem azonos az indoeurópai nyelvekben is felelhető, *magánhangzós tőhangváltással*, mivel a héber nyelvben az ige tő kizárólag csak mássalhangzó lehet. Emellett a héber ige belső flektálása az ige *alapjelentésének* számunkra némelykor egészen meglepő megváltozását vonja maga után. Pl. *gálá* ige alapjelentése: *felfedni*. Az aktív és kauzatív hajlítás, azaz flektálás (neve: *hif’íl*) során ilyen értelművé változik: *száműzni*, *fogságra vinni*.

7 A szám szerint hét ige törzs a héber ige képzés sajátos és külön-külön meghatározott jelentéskörrel bíró csoportjait jelenti. Az ige törzsek egyszerű – intranszitiv – kauzatív (műveltető) hármass csoportba, ezeken belül pedig aktív – passzív – reflexív (visszaható) hármassba rendeződnek.

8 Előfordulási helyei: Ter 27,46; Lev 20,23; Szám 21,5; 1Kir 11,25; Péld 3,11.

9 Előfordulási helyei: Kiv 1,12; Szám 22,3; Iz 7,6,16.

10 Lásd *qúc*, in Gesenius, Wilhelm – Buhl, Frants, i. m. 709, valamint Koehler, Ludwig – Baumgartner, Walter: *Lexicon in Veteris Testamenti libros*, E. J. Brill, Leiden, 1985, 833.

11 A héber jelen idejű melléknévi igenévhez itt az egyes szám második személy névmása kapcsolódik, és ezt a folyamatos jelen idővel lehet fordítanunk. Viszont mégsem azonos a magyar nyelv jelentő módjával (*rettegsz*). Betű szerint inkább ilyesmit jelent: *te félő(s) vagy, félelemben élsz*. Azaz: a héber melléknévi igenév személyes névmással összekapcsolt alakja erőteljesebben emeli ki a cselekvő alany milyenségét, állapotát. Magyarázatosan így lehetne fordítani ezt a mondatot: *melynek két királya miatt te [folytonos, állandó] rettegszben élsz*.

tegsz.”) – mindig személyes igemódban áll. Talán ez is azt a „gyakorlatias” szemléletbeli sajátosságot tükrözi, hogy a héber nyelv a konkrét történesekben ragadja meg a valóságot, vagyis hogy az elvont dolgokat lehetőleg cselekvések folyamatával fejezi ki.

A *qúc* igenek van egy *qút* mellékalakja, változata is. Ez azonban kizárólag *megutálni*, *undorodni*¹² jelentéssel használatos.¹³ Ezért ezt az igét nem tekinthetjük vizsgálódásunk tárgyának. Továbbá nem veszem figyelembe azokat a lokusokat, ahol *qúc* ige egyértelműen *félni*, *megfélemlíteni* jelentéssel fordul elő.

Vegyük tehát szemügyre azokat az igehelyeket, ahol a *qúc* ige *undorodni*, *unni*, *megcsömörleni* jelentésekkel fordul elő, és egyben vessük össze a lokusok néhány közhasználatú magyar fordítását. Az igehek teljes idézetét a Káldi-Neovulgáta¹⁴ szövege szerint közlöm, és figyelembe veszem még a Szent István Társulat (SZIT),¹⁵ a Magyar Bibliatársulat (MBt)¹⁶ és a revideált Károli (revKG)¹⁷ bibliafordításokat. Mivel az utóbbi kettő nem tartalmazza a deuterokanonikus könyveket, a bibliafordítások sorát ki kellett egészítenem a Magyar Bibliatársulat által kiadott *Deuterokanonikus bibliai könyvek a Septuaginta alapján*¹⁸ című fordítással, és természetesen mindig szemem előtt tartottam a Héber Bibliát és a Septuagintát.¹⁹ A vizsgált igehek idézeteiben dőlt betűkkel szedem a *qúc* ige fordításait.

Ter 27,46

A *qúc* ige a Ter 27,46-ban fordul elő először. Itt az undor és unalom fogalmának egyik fontos előfordulási helyével van dolgunk, amint ezt a nem teljesen egybehangzó fordítások is tükrözik. Az eltérések oka az, hogy a fordítók a maguk legjobb belátása sze-

12 Lásd *qút*, in Gesenius – Buhl – Frantz, i. m. 706, valamint Koehler – Baumgartner, Walter, i. m. 831.

13 Előfordulási helyei: Zsolt 95,10; 119,158; Jób10,1; Ez 6,9; 20,43; 36,31.

14 *Ó- és Újszövetségi Szentírás a Neovulgáta alapján*, Szent Jeromos Bibliatársulat, Budapest, 1997.

15 *Biblia, Ószövetségi és Újszövetségi Szentírás*, Szent István Társulat, az Apostoli Szentszék Kiadványa, Budapest, 1976.

16 *Biblia, Istennek az Ószövetségben és Újszövetségben adott Kijelentése*, kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 2005.

17 *Szent Biblia, azaz: Istennek Ó és Új Testamentumában foglaltatott egész Szent Írás*, magyar nyelvre fordította Károli Gáspár, az eredet szöveggel egybevetett és átdolgozott kiadás, Bibliatársulat, h. n., 1970.

18 *Deuterokanonikus bibliai könyvek a Septuaginta alapján*, kiadja a Magyar Bibliatársulat megbízásából a Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, Budapest, 1998.

19 *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, editio funditus renovata, ediderunt K. Ellinger et W. Rudolph, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1967/77; *Septuaginta*, id. est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes, edidit Alfred Rahlfs, editio nona, Deutsche Bibelstiftung, Stuttgart, 1935.

rint értelmezték a szövegrészletet, és ennek alapján választották a *qúc* ige egyik vagy másik jelentését.

„Rebekka azután azt mondta Izsáknak: »*Meguntam* az életemet Hét lányai miatt! Ha Jákob is Hét lányai közül vesz feleséget, nem kívánok tovább élni!«” Hasonló értelemben fordít a SZIT (*meguntam*) és a revKG (*eluntam*), az MBt azonban a *megutáltam* szóval ülteti át az igét. Jelentésánilag és a szövegösszefüggés értelmében mindkét megoldás helyes, mivel a héber ige alapjelentésében egyaránt megvan az, amit mi külön szavakkal fejezünk ki: *utálni, undorodni*; illetve: *unni*.

Míg Az *unalom magyar fogalomköre* alcím alatt azt a jelentés-tani és fordítási problematikát említettem, hogy egy-egy héber kifejezés esetében olyan fogalmak közül kell választanunk, amelyek inkább csak hozzátvetőlegesen fedik az eredeti szó jelentéstartalmát, addig itt azt állapíthatjuk meg, hogy a héber *qúc* és a magyar *un-* igegek között nemcsak jelentés-tani hasonlóság áll fenn, hanem még alaktani is. Ugyanis az *un-* gyökből képződött az *undorodni*, azaz *utálni* igénk is. Tehát az *unalom*, illetve az *undor* és *utalat* érzete összekapcsolódik mindkét nyelv gondolkodásában.

Meg kell jegyeznünk, hogy ezen az ige-helyen nem valóságos érzésről van szó. Ugyanis Rebekka, aki csalásra bízta Jákóbot, és most attól fél, hogy kedvenc fia Ézsau bosszújának áldozatává válhat, ismét cselhez folyamodik Jákob megmentése érdekében: ravasz módon arra hivatkozik, hogy súlyos lelkiállapotban van. Itt nem a rövidtávú és átmeneti unalomérzet esetével állunk szemben, hanem ennek huzamos és pszichikailag súlyos megnyilvánulásával, a patológikus *életunalommal*. Mai nyelven ezt így írhatjuk le: identitásváltsága ürességhez vezetett, nem tudott mit kezdeni magával, nem volt már életcélja, elvesztette hitét, nem látta jövőjét, hanem csak korlátait, kezdett nemtörődömmé is válni, és a hiábavalóság érzése telepedett lelkére.

Lev 20,23

A Lev 20,23-ban mindegyik fentebb jelzett Biblia ugyanazzal a szóval fordít: „Ne járjatok azoknak a nemzeteknek a törvényei szerint, amelyeket én majd kiűzök előletek, mert mindezeket cselekedték és én *megutáltam* őket.” Itt egyértelműen a frázis tartalma és a mögötte álló teológiai képzet indokolja ezt a fordítást. Isten szentségével ugyanis nem egyeztethető össze a pogány életvitel. Nyilván antropomorf rávetítéssel és képpel van dolgunk: a szent Istennek „nem lehet ingyére” a pogány népek körében gyakorolt bálványimádás. Az emberi utalat és undorodás eszközként élő kifejezőmód a lehető legérzékletesebb formában adja tudtul számunkra, hogy mennyire súlyos vétek a bálványimádás. Ez kizárja azt, hogy *qúc* ígéhez esetleg a megadás jelentést is társítsuk.

Szám 21,5

A Szám 21,5-ben szintén egybehanganak a fordítások: „Miért hoztál ki minket Egyiptomból, hogy meghaljunk a pusztában? Nincsen kenyér, nincsen víz, *undorodik* már a lelkünk ettől a fellelte sovány eledeltől.” (SZIT: *utálattal tölt el*; MBt: *utáljuk*; revKG: *utálja* a mi lelkünk.)²⁰ Az igehely tipikusan azt mutatja, amit az *un-* igegyök kapcsán már megállapítottunk, s ami a *qúc* igére is vonatkozik: ami monoton és unos-untalan ismétlődik, az előbb-utóbb megundorodást, utálatot válthat ki belőlünk. Akárcsak a Ter 27,46-ban, itt is a tartós unalom jelenségével és annak következményével szembesülünk. A hosszúra nyúló pusztai vándorlás állandósuló feszültséget okozott Izrael fiainak közösségében, s amint ez történni szokott, ők is ösztönösen próbáltak menekülni ebből a lelkiállapotból. Ennek viszont az lett a következménye, hogy szem elől tévesztették a célt, tudniillik azt, hogy bármily nehéz is, Isten vezetésével Kánaánba kell jutniuk, hogy ott majd megtapasztalhassák Isten ígéretének beteljesülését, és saját, tejjel-mézessel folyó földjükön élhessék meg szabadságukat. Ez tudományos nyelven az „életcél elhárítás”-ának jelensége, amely szintén az életunalomhoz vezet.

1Kir 11,25

Az 1Kir 11,25-ben előforduló *qúc* ige nem mérvadó témánk tekintetében. („Ő Salamon valamennyi napja alatt ellensége volt Izraelnek, s ugyanannyi bajt szerzett, mint Ádám és *gyűllötte* Izraelt...”) Itt Salamon király egyik szomszédos ellenségéről, a damaszkuszi Rázonról van szó, aki korábban rablóvezér volt, viszont Dávid legyőzte, és ezért Salamon uralkodása idején is értelemszerűen *gyűllötte* (MBt: *megvetette*) Izraelt.

Péld 3,11; Sír 6,24–26

Az előbbi igehellyel ellentétben különös figyelmet kell fordítanunk a Péld 3,11-re: „Ne vesd meg, fiam, az Úr fenyítését, és meg ne *und* dorgálását.” A SZIT *ne állj ellen* fordítása eltér a héber szöveg értelmétől, ugyanis minden bizonnyal a Vulgatában álló *deficio* ige első jelentése (*elszakadni valakitől, elpártolni, elállni*)

20 Ugyanilyen értelemben fordít a héber szöveg görög fordítása a Septuaginta (LXX) is: *undorodik* a lelkünk. Ezt a *proszokithidzó* igével fejezi ki: *háborogni; neheztelni, méltatlankodni; bosszús, ideges, haragos lenni; undorodni*. Lásd Varga Zsigmond J.: *Görög–magyar szótár az Újszövetség irataihoz*, kiadja a Magyar Bibliatanács megbízásából a Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest, 1992, 831, Bauer, Walter: *Griechisch-Deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der übrigen urchristlichen Literatur*, Verlag von Alfrie Töpelmann, Gießen, 1928, 1151.

alapján született ez a megoldás. A latin ige jelentését azonban úgy kellett módosítani, hogy az bele is illeszkedjék a szövegösszefüggésbe. Az MBT-ben az erősebb *utáld* változat áll, viszont a revKG a Neovulgátához hasonlóan fordít: *und*. Ezt az igehelyet is a *qúc* ige locus classicusának tekinthetjük. Itt is azt láthatjuk, hogy a feszültséget okozó tartós történet – és ilyen a fenyítés és dorgálás is – unalomérzetet vált ki, amely utálattá fokozódhat.

A Péld 3,11-hez hasonló intelmet olvashatunk a deuterokanonikus Jézus, Sírak fia könyvében (Sír 6,24–26),²¹ amely műfajilag is rokonságot mutat a Példabeszédek könyvével. Eredetileg héber nyelvű volt, teljességében viszont csak görög változatában maradt fenn.²² Az intelem így hangzik: „Hallgass, fiam, és fogadd be az okos útmutatást, és ne vesd meg tanácsomat! Illeszd lábadat bilincseibe és nyakadat igájába; hajtsd alá válladat és hordozd, ne *und meg* gyeplőjét!” A SZIT ugyanígy fordítja az intelmet. A Magyar Bibliatársulat által kiadott *Deuterokanonikus bibliai könyvek* fordítása szerint pedig: *ne gyűlölöd meg*. Ha a Sírak könyve eredetileg héber volt, s ebben a versben minden bizonynyal a *qúc* ige állhatott,²³ akárcsak Péld 3,11-ben, ugyanis a két szövegrészletre úgy tekinthetünk, mint amelyek párhuzamos helyek.²⁴ Sír 6,26-ban²⁵ szintén a *proszokhthidzó* ige áll,²⁶ akárcsak Szám 21,5-ben, ahol a LXX ugyanezzel fordította le a *qúc* igét.

Összefoglalás

Az unalomérzet tulajdonképpeni jelenségéről az Ószövetség néhány helyén olvashatunk. Ennek fogalmát a *qúc* ige gyök hordozza, amely ott, ahol az unalomérzetet fejezi ki, kizárólag csak személyes igemódban fordul elő.

A *qúc* ige gyök egyaránt szolgál az *utálat*, *undorodás*, illetve az *unalom* érzetének mint történésnek kifejezésére. Ilyen tekintetben hasonlóságot mutat a magyar nyelvi gondolkozással,

21 A LXX-ban: 6,23–25.

22 Első héber töredékei a 19. század végén kerültek elő, a 20. században pedig további darabokat sikerült felfedezni. Ezek közül hat középkori másolat, három pedig ókori. Ez utóbbiakból kettő Qumránból, egy pedig Maszadából került elő. Sír 6,24–26 héber szövege fenn is maradt a qumráni 2Q18-ban, amely két töredéket tartalmaz: 6,14–15. 20–31. Lásd részletesebben Xeravits Géza: *A deuterokanonikus könyvek, bevezetés keletkezés- és irodalomtörténetükbe*, L'Harmattan, Budapest, 2008, 93–96.

23 Ezt sajnos nem lehet bizonyítani, ugyanis a fennmaradt töredékből teljesen hiányoznak a 23–25 versek. Lásd Beentjes, Pancratius. C.: *A Text Edition of All Extant Hebrew Manuscripts and a Synopsis of All Parallel Hebrew Ben Sira Texts*, Supplements to Vetus Testamentum, volume LXVII, E. J. Brill, Leiden – New York – Köln, 1997, 123.

24 A kutatás azt is bizonyította, hogy a könyv szerzője több bibliai könyvből idéz, többek között a példabeszédekből is. Lásd Xeravits, i. m. 107.

25 A LXX szerint: 6,25.

26 Ugyancsak ez az ige áll Sír 50,27-ben (a LXX szerint 50,15): „Két népet *utál* a lelkem, a harmadik pedig nem is nép...” SZIT: *iszonyodik*.

amely szintén egy gyökből vezeti le az unalomnak, valamint fokozott megnyilvánulásának, az undorodásnak érzetét. De míg a magyar nyelvben jól elkülönül egymástól az azonos gyökből képzett *unni* és a gyakorítóképzős *undorodni* ige, addig a héber *qúc* alapjelentése egyaránt szolgál e kettő kifejezésére, és innen erednek a fordításokban észlelhető különbségek, és pedig annak függvényében, hogy a fordítók mennyire tartották fontosnak a folyamatos unalomérzet következményének, az utálatnak vagy undornak kiemelését. A héber ige abban is különbözik a magyartól, hogy mellékjelentése a félelemérzet, a megrettenés kifejezésére is szolgál.

A *qúc* ige mindenekelőtt az emberi unalomérzetet írja le. Viszont nem a rövidtávú és átmeneti változatát, hanem a tartósabbat és annak következményét, illetve patológikus megnyilvánulását, az életunalmat.

Egy esetben (Lev 20,23) Istenre vonatkozik és pedig fokozott jelentésével, hogy tudniillik pogány törvényeik és életvitelük miatt utálta meg Kánaán népeit. Itt a Biblia antropomorf képpel érzékelteti az Isten szentségéből következő követelmény komolyságát. A *qúc* igének tehát csupán ezen a helyen van teológiai súlya és ebben az esetben a *megvetni*, *utálni* (*tá'av*) ige teológiai tartalmával mutat hasonlóságot.²⁷

27 Lásd pl. Gerstenberger, E.: *tá'av*, in Jenni, E. – Westermann, C.: *Theologisches Handwörterbuch zum Alten Testament*, Band II, Chr. Kaiser Verlag München, Theologischer Verlag Zürich, 1979, 1051–1055.